

ละครเพื่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ภัทรศิลป์ สุกันศีล และ กิตติ มีชัยเขตต์

ภาควิชาดนตรีและศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
email: gimmg08@gmail.com

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องเพิ่มความตระหนักของการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน นักการศึกษาหรือครูได้เกิดแรงบันดาลใจจากการใช้ละครเพื่อนำมาบูรณาการในการศึกษา เพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ละครเพื่อการศึกษาได้เข้ามามีบทบาทต่อการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เพื่อการเชื่อมต่อกับความรู้ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ละครเพื่อการศึกษาเป็นนวัตกรรมการสอนที่สามารถนำมาใช้ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ เพราะเป็นการเรียนรู้แบบประสบการณ์ตรงทำให้ผู้เรียนจดจำความรู้ได้ดี สามารถแสดงออกได้อย่างสร้างสรรค์ และมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น

คำสำคัญ: ละคร, ละครเพื่อการศึกษา

Theatre-in-Education in the 21st Century

Pattrasil Sugansil Kitti Mechaikett

Faculty of Humanities and /social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University

email: gimmig08@gmail.com

Abstract

The rapid transformation of society in the digital age, increasingly needs knowledge awareness of learners. Educators or teachers who inspired drama as an integrated tool for education, use drama education to develop learners' behavior in the most efficiency. Drama education has an outstanding role of teaching in the 21st century, to connect with the knowledge of past, present and future. Drama education is a teaching innovative that has an ability to support and promote learning behavior. By directly experienced learning, learners can easily memorize, creatively and freely express their ideas.

Keywords : drama, drama education

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งการหลั่งไหลของข้อมูลจากทั่วโลก ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีทักษะในการหลอมรวมองค์ความรู้และนวัตกรรม หรือเรียกว่า “ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” โดยมีส่วนประกอบสำคัญ คือ 3R ได้แก่ ทักษะพื้นฐานการอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และคณิตศาสตร์ (Arithmetic) และหลักการของ “4C” ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) การร่วมมือ (Collaboration) และการคิดสร้างสรรค์ (Creativity) รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษาแบบใหม่ ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ขั้นสูงขึ้น โดยเฉพาะทักษะการประเมินค่าจะถูกแทนที่โดยทักษะการนำเอาความรู้ใหม่ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ เช่น การเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เตรียมตัวเพื่อใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง เน้นการศึกษาตลอดชีวิต ด้วยวิธีการสอนที่มีความยืดหยุ่น มีการกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความคิดความใฝ่รู้ที่ยังคงแสวงหาการเรียนรู้แม้จะจบการศึกษาออกจากสถาบันการศึกษาไปแล้ว

ด้วยคุณสมบัติที่โดดเด่นของศิลปะการละครศาสตร์เก่าแก่แห่งมวลมนุษยชาติ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่มีความเป็นพหุศาสตร์ คือ เป็นศิลปะแขนงหนึ่ง เป็นสื่อชนิดหนึ่ง และเป็นเครื่องมือทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนา มนุษย์ (ดวงแข บัวประโคน และคณะ, 2546) ทำให้นักการศึกษาและนักการละครได้นำกระบวนการทางศิลปะการละครมาออกแบบ นวัตกรรมการสอนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยให้คำจำกัดความว่า “ละครเพื่อการศึกษา”

บทความนี้จึงนำเสนอสาระที่น่าสนใจของการจัดการเรียนรู้โดยการใช้กระบวนการทางศิลปะการละครภายใต้สังคมยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในทุกระดับของการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ละครเพื่อการศึกษา

ละครเพื่อการศึกษา (Theatre in Education) อาจใช้ในชื่อที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับบริบทที่ผู้เชี่ยวชาญใช้อธิบายวิธีการเข้าถึง หรือกระบวนการที่ใช้ละครในการศึกษา (Elahe Masoum, 2013) เช่น ละครเพื่อการพัฒนา (Developmental Drama) ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) หรือละครในการศึกษา (Drama-in-Education) ละครเพื่อการศึกษา คือ ศาสตร์แห่งการศึกษาให้เข้าถึงชีวิตและจิตใจของมนุษย์ มีความเป็นพหุศาสตร์ คือ เป็นศิลปะแขนงหนึ่ง เป็นสื่อชนิดหนึ่ง และเป็นเครื่องมือทางการศึกษาอย่างหนึ่ง

ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ละครเพื่อการศึกษาถูกพัฒนามาจากเกมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ต่อมาได้มีการศึกษาอย่างจริงจังในฐานะละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) เพื่อนำกระบวนการทางศิลปะการละครเพื่อพัฒนามนุษย์ในด้านต่าง ๆ (Shifra Schonmann, 2011) ปลายศตวรรษที่ 20 อังกฤษกลายเป็นผู้นำในการใช้ละครเพื่อการศึกษาเข้าสู่หลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน ได้มีการฝึกอบรมครูและสร้างเครือข่ายขยายองค์ความรู้ในการนำศิลปะการละครเพื่อมาบูรณาการกับการศึกษาอย่างจริงจัง โดยให้คำจำกัดความว่า “ละครเพื่อการศึกษา” และมีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างปัจเจกชนให้มีความคิดสร้างสรรค์ ตระหนักถึงตัวตนและการมีอยู่ มีความสามารถและพัฒนาการสื่อสารกับบุคคลอื่นได้อย่างชัดเจน สามารถคิดอย่างมีจินตนาการ มีความตระหนักอย่างมีสุนทรียะ มีทัศนคติเชิงบวก เหมาะสมสำหรับทุกเพศทุกวัย โดยใช้กระบวนการละครและการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Ay egül Ö uz, 2011) ผ่านผัสสะของผู้เรียน ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส (ศรวณีย์ สุขุมวาท, 2553) เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ในศตวรรษที่ 21 โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทจึงเป็นเรื่องท้าทาย การศึกษาจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ และซับซ้อน ผู้สอนจะออกแบบการเรียนการสอนอย่างไรให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถจัดการรับมือกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างเป็นรูปธรรม นักการศึกษาและนักการละครได้ใช้ละครเพื่อศึกษามาออกแบบการเรียนการสอนในหลากหลายมิติ ซึ่งจะเห็นได้จากงานวิจัยและบทความต่าง ๆ ที่นำมาเป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงรูปแบบหรือลักษณะของการสร้างระบบการเรียนรู้และคุณประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับการใช้ละครเพื่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้

Müzeyyen ELDENİZ ÇETİN และ Hasan AVCIOĞLU (2010: 792) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Investigation of the Effectiveness of Social Skills Training Program Prepared Through Drama Technique for Mentally Disabled Students โดยมีวัตถุประสงค์

เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมอบรมทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความพิการทางปัญญาโดยผ่านเทคนิคทางการละคร ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีการพัฒนาทักษะทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Suzana KRAJNC JOLDIKJ (2008: 86-92) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Physical Disability and Drama Activity เพื่อให้เยาวชนที่มีความบกพร่องทางร่างกายยอมรับคุณค่าของตัวเอง มีความมั่นใจในการใช้ชีวิตในสังคม โดยใช้กิจกรรมทางการละครในการสร้างบทบาทสมมติและความผ่อนคลายเพื่อเข้าใจตนเอง

Ay egül O uz (2011: 100) ได้ศึกษาเรื่อง The Views Held by Prospective Classroom Teachers Regarding Creative Drama Method ผลจากการวิจัยพบว่าละครสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพในการใช้ออกแบบการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนเกิดทักษะทางสังคมและความคิดสร้างสรรค์ อันนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่มีความสนุกสนาน และทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

Yean Tsai, Kuo-Jen Tsang และ Kuang-Sheng Wang (2015) ศึกษาเรื่อง Meaningful Learning From Creating To Curating : An Experiment in The Teaching of Performing Arts โดยศึกษาการออกแบบการเรียนการสอนด้วยการสร้างนาฏกรรมจิวเพื่อแสดงให้ผู้ชมในบ้านพักคนชรา เพื่อสร้างจิตสำนึกต่อสังคมของนักเรียนในยุค e-learning ในได้หวั่นผลจากการทดลองพบว่ากระบวนการเรียนการสอนกับการแสดงจิวส่งผลให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานร่วมกันและการแสวงหาความรู้ในเชิงลึก เกิดผลพลอยได้ที่ตามมาคือจิตสำนึกต่อชุมชนในการบริการสังคม และเกิดความสุขในการเรียน

จากตัวอย่างของงานวิจัยที่กล่าวมา แสดงให้เห็นถึงการใช้ละครเพื่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้เรียนจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ โลกของผู้เรียนและโลกของความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นการพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใด คือความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นสำหรับการเป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาและบูรณาการการเรียนรู้เพื่ออนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข

บทสรุป

“ละครเพื่อการศึกษา” เป็นสื่อกลางและเป็นกลยุทธ์สำคัญในการนำไปใช้บูรณาการทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้นำไปใช้จะต้องคำนึงถึงกฎพื้นฐานที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยละคร คือ ละครถูกนำมาใช้เพื่อค้นหาการกระทำ ทัศนคติ คุณค่า และความสัมพันธ์ของมนุษย์ ผ่านเรื่องที่ตั้งขึ้นในการสร้างบทบาทสมมติ โดยผ่านมุมมองของผู้มีส่วนร่วมทั้ง 2 ฝ่าย นั่นคือ ผู้สอนและผู้เรียน ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ทั้งคู่รู้สึกปลอดภัย ซึ่งจะเป็นกระจุกสะท้อนซึ่งกันและกันในขณะที่ประกอบกิจกรรมการละคร (Byron, 1986, p. 14) โดยละครจะช่วยสร้างประสบการณ์และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดอย่างอิสระ เกิดความร่วมมือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักต่อสังคม และเกิดการพัฒนาในการเรียนรู้ตามเป้าหมายประสงค์ ดังนั้นการออกแบบการเรียนการสอนและการเรียนรู้ด้วยละครเพื่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึงลักษณะความเหมือนและความแตกต่างของผู้เรียน ความเหมาะสมของกิจกรรมต่อวัยของผู้เรียน การปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ ความเป็นปัจเจกชน และภูมิปัญญาวัฒนธรรม ตลอดจนบริบทของชุมชนหรือสังคม การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสมและปลอดภัย ครูหรือผู้อำนวยกิจกรรมต้องมีความรู้ความสามารถทางการละคร การพัฒนามนุษย์ด้วยการใช้กระบวนการของละครจึงจะสามารถส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- ดวงแข บัวประโคน และคณะ. (2546). การใช้ละครเพื่อการพัฒนาชุมชนของกลุ่มละครมะขามป้อม : กรณีศึกษาจากพื้นที่ทำงานที่มีบริบทแตกต่างกัน 4 พื้นที่. กรุงเทพฯ. (รายงานผลการวิจัย, สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัยชุดโครงการ “การสื่อสารเพื่อชุมชน”).
- ศรวณีย์ สุขุมวาท และคณะ. (2553). กระบวนการ หาเรื่อง สร้างเรื่อง และเล่าเรื่อง. (เอกสารประกอบสัมมนาวิชาการเรื่อง “คืนความรู้สู่สาธารณะ: ศิลปะการละคร).
- Evert, L. S. (2008). Drama as a tool for second language acquisition. *Unpublished master's thesis, University of Johannesburg*, (n.p.). Retrieved from <http://ujdigispace.uj.ac.za:8080/dspace/bitstream/10210/3484/1/Evert.pdf>.
- KRAJNC, J. S. (2008). Physical Disability and Drama Activity. Practice To Practice Journal of Special Edition and Rehabilitation. 92(1-2). 86-92. Retrieved from http://jser.fzf.ukim.edu.mk/pdf/20081-2/86-92_OD%20PRAKTIKATA%20ZA%20PRAKTIKATA-Suzana%20Joldikj.pdf.
- Masoum, E., Rostamy-M, M. and Kalantarnia, Z. (2013). A Study on the Role of Drama in Learning Mathematics. 2013(2013). 7. Retrieved from <http://www.ispacs.com/journals/metr/2013/metr-00016/article.pdf>.
- O uz, A. (2001). The Views Held by Prospective Classroom Teachers Regarding Creative Drama Method. *Humanity & Social Sciences*. 6(2). 100-107. Retrieved from [http://www.idosi.org/hssj/hssj6\(2\)11/3.pdf](http://www.idosi.org/hssj/hssj6(2)11/3.pdf).
- STRAKŠIENE, G. and BAZIUKAITE, D. (2009). Integration of ICT, Drama, and Language for Development of Children's Communicative Competence: Case Study in a Primary School. *Informatics in Education*. 8(2). 281-294. Retrieved from http://www.mii.lt/informatics_in_education/pdf/INFE151.pdf.
- Tsai, Y. T., Kuo-Jen, W. and Kuang-Sheng. (2015). Meaningful Learning From Creating To Curating: An Experiment In The Teaching of Performing Arts. *INTED2015 Abstracts*. (n.p.).
- VĚRA, V. and MARIE, P. (2015, February). Intervention Strategies in Dramatic Studies. *Journal of Interdisciplinary Research*, (n.p.). Retrieved from <http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/0101/papers/vojtova.pdf>.